

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/137/2023
Identifikačné číslo spisu:	7119206263
Dátum vydania rozhodnutia:	27.03.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Mária Trubanová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:7119206263.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu: O., so sídlom B., zast. advokátom JUDr. Michalom Fecil'ákom, so sídlom Jesenná 8, Prešov, proti žalovanému: SLOVENSKÝ VODOHOSPODÁRSKY PODNIK, štátny podnik, Odštepny závod Košice, so sídlom Ďumbierska 14, Košice, IČO: 36 022 047, o vydanie bezdôvodného obohatenia, vedenom na Mestskom súde Košice (pôvodne Okresný súd Košice I) pod sp. zn. 42C/16/2019, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 15. júna 2023 sp. zn. 5Co/115/2022, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žalovanému náhradu trov dovolacieho konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice I (po zmene súdnej mapy Mestský súd Košice, ďalej len „mestský súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 28. januára 2022 č. k. 42C/16/2019-561 (ďalej len „rozsudok súdu prvej inštancie“ alebo „rozhodnutie súdu prvej inštancie“) rozhodol nasledovne:

I. Žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi sumu vo výške 18.479,47 eur, spolu s 8,00 % ročným úrokom z omeškania zo sumy 425,51 eur od 15. 07. 2017 do zaplattenia, zo sumy 471,10 eur od 15. 08. 2017 do zaplattenia, zo sumy 471,10 eur od 14. 09. 2017 do zaplattenia, zo sumy 455,91 eur od 13. 10. 2017 do zaplattenia, zo sumy 471,10 eur od 14. 11. 2017 do zaplattenia, zo sumy 455,91 eur od 12. 12. 2017 do zaplattenia, zo sumy 471,10 eur od 12. 01. 2018 do zaplattenia, zo sumy 471,10 eur od 13. 02. 2018 do zaplattenia, zo sumy 425,51 eur od 13. 03. 2018 do zaplattenia, zo sumy 471,10 eur od 18. 04. 2018 do zaplattenia, zo sumy 455,91 eur od 19. 05. 2018 do zaplattenia, zo sumy 471,10 eur od 12. 06. 2018 do zaplattenia, zo sumy 455,91 eur od 12. 07. 2018 do zaplattenia, zo sumy 471,10 eur od 17. 08. 2018 do zaplattenia, zo sumy 471,10 eur od 13. 09. 2018 do zaplattenia, zo sumy 455,91 eur od 11. 10. 2018 do zaplattenia, zo sumy 471,10 eur od 14. 11. 2018 do zaplattenia, zo sumy 455,91 eur od 19. 12. 2018 do zaplattenia, zo sumy 471,10 eur od 15. 01. 2019 do zaplattenia, zo sumy 471,10 eur od 13. 02. 2019 do zaplattenia, zo sumy 425,51 eur od 09. 03. 2019 do zaplattenia, zo sumy 471,10 eur od 09. 04. 2019 do zaplattenia, zo sumy 455,91 eur od 10. 05. 2019 do zaplattenia, zo sumy 471,10 eur od 09. 06. 2019 do

zaplatenia, zo sumy 455,91 eur od 10. 07. 2019 do zaplatenia, zo sumy 471,10 eur od 09. 08. 2019 do zaplatenia, zo sumy 471,10 eur od 09. 09. 2019 do zaplatenia, zo sumy 455,91 eur od 10. 10. 2019 do zaplatenia, zo sumy 471,10 eur od 09. 11. 2019 do zaplatenia, zo sumy 455,91 eur od 09. 12. 2019 do zaplatenia, zo sumy 471,10 eur od 10. 01. 2020 do zaplatenia, zo sumy 471,10 eur od 10. 02. 2020 do zaplatenia, zo sumy 440,71 eur od 09. 03. 2020 do zaplatenia, zo sumy 471,10 eur od 09. 04. 2020 do zaplatenia, zo sumy 455,91 eur od 09. 05. 2020 do zaplatenia, zo sumy 471,10 eur od 09. 06. 2020 do zaplatenia, zo sumy 455,91 eur od 09. 07. 2020 do zaplatenia, zo sumy 471,10 eur od 09. 08. 2020 do zaplatenia, zo sumy 471,10 eur od 09. 09. 2020 do zaplatenia, zo sumy 455,91 eur od 09. 10. 2020 do zaplatenia, to všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku.

II. V prevyšujúcej časti žalobu zamietam.

III. Žalovanému priznáva nárok na náhradu trov konania v rozsahu 12,34 %. O výške náhrady trov konania rozhodne súd samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník po právoplatnosti tohto rozsudku.

1.1. Z odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie vyplýva, že konal o žalobe žalobcu, ktorou sa pôvodne domáhal zaplatenia sumy 25.323,84 eur spolu so zodpovedajúcim úrokom z omeškania a náhrady trov konania. V priebehu konania žalobca navrhol zmenu petitu a žiadal o pripustenie rozšírenia uplatneného práva na vydanie bezdôvodného obohatenia za neoprávnené užívanie pozemkov v jeho vlastníctve aj za pokračujúce obdobie, a to za obdobie od 3. júna 2019 do 30. septembra 2020. Okresný súd na pojednávaní pripustil zmenu žaloby v znení, že žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi sumu vo výške 42.157,30 eur spolu so zodpovedajúcim úrokom z omeškania za jednotlivé obdobia. Uplatnený nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia zo strany žalobcu je tak za obdobie od 3. júna 2017 do 30. septembra 2020.

1.2. Žalobca žalobu odôvodnil tým, že je výlučným vlastníkom pozemku parc. KN-E č. 125/130 - orná pôda o výmere 1296 m², nachádzajúceho sa v k. ú. O. a zapísaného na LV č. XXXXX. Na uvedenom pozemku sa nachádza koryto rieky Sekčov, ktorá je v zmysle rozhodnutia Krajského úradu životného prostredia v Prešove, odbor kvality životného prostredia, č. 2012/7520 - 3617/BE z 10. mája 2012 umelým korytom. Správcom umelého koryta rieky Sekčov je žalovaný, ktorý pozemok žalobcu užíva bez právneho dôvodu a tým sa na úkor žalobcu bezdôvodne obohacuje. Pokiaľ ide o výšku požadovaného bezdôvodného obohatenia žalobca vychádzal z o znaleckého posudku č. 46 z 30. novembra 2016 vypracovaného Technickou univerzitou v Košiciach, Stavebná fakulta, Vysokoškolská 4, Košice, znalecký ústav v odbore 37 0000 - stavebníctvo (ďalej len „Znalecký ústav TU Košice“); žalobca v priebehu konania predložil znalecký posudok znalca Ing. Milana Vinklra, Župčany 495, 08 001 Prešov, č. posudku 288/2020 zo 7. decembra 2020.

1.3. Okresný súd žalobu právne posúdil podľa § 120 ods. 2, § 451 ods. 1, ods. 2, § 456, § 458 ods. 1, § 489 a § 563 Občianskeho zákonníka, aplikoval § 43, ods. 1, ods. 2, ods. 4 a ods. 7, § 48 ods. 1, ods. 4, § 52 ods. 1, ods. 2 zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 364/2004 Z. z.“ alebo „Vodný zákon“); § 5 ods. 1, ods. 2, § 6 ods. 1, ods. 2, ods. 3 zákona č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku (ďalej len „zákon č. 111/1990 Zb.“); § 76 ods. 1 zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (ďalej len „zákon č. 50/1976 Zb.“ alebo „Stavebný zákon“), ako aj čl. 4 ods. 1 a čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky.

1.4. Na základe vykonaného dokazovania a právneho posúdenia dospel súd prvej inštancie k záveru, že žaloba je dôvodná čiastočne. Ustálil predmet sporu, ktorým bolo vydanie bezdôvodného obohatenia voči žalobcovi ako správcovi vodného toku; bezdôvodné obohatenie žalovaného vzniklo umiestnením vodnej stavby a užívaním vodného toku nachádzajúceho sa na pozemkoch žalobcu žalovaným bez právneho dôvodu. Súd prvej inštancie uznal pasívnu legitímáciu žalovaného v spore, keď žalovaný ako štátny podnik koná v mene vlastníka majetku, ktorý spravuje. Koryto vodného toku je pritom umelé, nachádza sa na ňom vodná stavba. Vodný tok je síce vo vlastníctve Slovenskej republiky a jeho umelé koryto je súčasťou vodného toku; vodný tok a stavba však nie sú súčasťou pozemku. Strany sporu nepreukázali ani súd nezistil, že by vo vzťahu k vodnej stavbe prebehlo vyvlastňovacie konanie, bolo preukázané, že

vodný tok po pozemku žalobcu pôvodne nepreteká a koryto rieky Sekčov bolo na sporný pozemok preložené. Nakoľko súd prvej inštancie zistil, že na pozemkoch žalobcu sa nachádza umelé koryto rieky Sekčov, právny základ nároku považoval za daný.

1.5. Pokiaľ ide o výšku náhrady za užívanie pozemkov boli predložené 3 znalecké posudky, znalecký posudok TU Košice, znalecký posudok Ing. Vinklára (oba predložené žalobcom) a znalecký posudok Ing. Sarku, CSc. Pri rozhodovaní o výške náhrady za užívanie pozemkov sa súd prvej inštancie stotožnil so závermi znaleckého posudku č. 1/2017 vyhotoveného Ing. Sarkom. Ing. Sar ka aplikoval porovnávaciu metódu (rovnako ako znalecký posudok TU Košice, resp. znalecký posudok Ing. Vinklára). K záverom Ing. Sarku sa súd prvej inštancie priklonil aj z dôvodu, že jeho podkladom boli nájomné zmluvy, týkajúce sa nehnuteľností, na ktorých sa nachádza vodný tok. Uvedené má vplyv na stanovenie hodnoty pozemku a možnosti jeho využitia. Išlo pritom o pozemky, charakterom sa najviac približujúce spornému pozemku. Naproti tomu podkladom pre vypracovanie znaleckého posudku TU Košice, resp. Ing. Vinklára boli nájomné zmluvy k pozemkom značne odlišným od porovnávaného pozemku, a to s poukazom na druh pozemku. Pozemky, na ktorých sa nachádza, či už umelé koryto rieky alebo iný vodný tok, sú z pohľadu obchodovania na trhu nelukratívne. Súd prvej inštancie sa stotožnil so závermi v skutkovo a právne totožnej právoplatne skončenej veci, čo je i v súlade so zásadou právnej istoty a princípom legitímnych očakávaní.

1.6. Pokiaľ ide o námietku žalobcu, že iba znalecký posudok Ing. Vinklára sa týka obdobia, ku ktorému bola pripustená zmena žaloby, súd prvej inštancie uviedol, že hodnotenie dôkazov je vecou súdu a proces hodnotenia dôkazov má preskúmateľné kritériá. Poukázal na dôvody, prečo sa priklonil k záverom vyplývajúcim z posudku Ing. Sarku, a teda, z akých podkladov ten-ktorý znalec pri vypracovaní znaleckého posudku vychádzal. Z uvedeného dôvodu v rámci hodnotenia vykonaného dokazovania za hodnovernejší dôkaz považoval znalecký posudok Ing. Sarku; v konečnom dôsledku žalobca sám v žalobe výšku nároku odvodzoval zo znaleckého posudku znaleckého ústavu, a to aj vo vzťahu k neskôr rozšírenému obdobiu. Výška nájmu sa v rozšírenom období (vo vzťahu ku ktorému o pripustení zmeny žaloby súd prvej inštancie rozhodol) sa pritom výrazne nezmenila, čo súd prvej inštancie vyvodil zo záverov jednotlivých posudkov. V tomto smere mestský súd uzavrel, že žalobca neunesol bremeno tvrdenia a dôkazu, keď nepredložil znalecký posudok, ktorého podkladom by boli nehnuteľnosti druhovo a charakterovo blízke porovnávanému spornému pozemku. K výpovedi svedka O. súd prvej inštancie uviedol, že nie je významné, kto uzatváral zmluvy, ale ohľadom akého pozemku sa zmluva uzatvára. Nepovažoval tak za relevantnú rôznorodosť pozemkov.

1.7. Súd prvej inštancie tak vychádzal zo znaleckého posudku stanovujúceho všeobecnú hodnotu nájmu za relevantné obdobie vo výške 4,28 eur/m² za rok, z čoho vypočítal výšku bezdôvodného obohatenia strany žalovaného vo výške 18.479,47 eur, ktorú ho zaviazal zaplatiť žalobcovi spolu so zodpovedajúcim úrokom z omeškania za jednotlivé kalendárne mesiace. Pri rozhodovaní o výške úroku z omeškania aplikoval § 369 ods. 1 a 2 Obchodného zákonníka v spojení s § 1 ods. 1, ods. 2 nariadenia vlády SR č. 21/2013 Z. z.

1.8. Pri rozhodovaní o trovách konania mestský súd aplikoval § 262 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“). Keďže žalovaný bol v spore vo väčšej časti úspešný, priznal mu náhradu trov konania v rozsahu 12,34 % ako pomer medzi úspechom a neúspechom strán sporu.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) rozsudkom z 15. júna 2023 č. k. 5Co/115/2022-673 (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie“ alebo „napadnutý rozsudok“) rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch I. a II. potvrdil (prvá výroková veta); rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku III. zmenil tak, že žalobcovi priznal proti žalovanému náhradu trov konania a súd prvej inštancie v plnom rozsahu (druhá výroková veta). Rozhodol, že žiadna zo strán sporu nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania (tretia výroková veta).

2.1. Odvolací súd, konajúc o odvolaniach žalobcu i žalovaného, rozsudok okresného súdu vo výrokoch

I. a II. potvrdil postupom podľa § 387 ods. 1 CSP a postupom podľa § 388 CSP zmenil vo výroku o trovách konania.

2.2. Pokiaľ ide o odvolanie žalobcu odvolací súd ustálil, že odvolateľ podstatu odvolania založil na nesúlase s tým, akým spôsobom súd prvej inštancie ustálil výšku požadovaného nároku za rozhodné obdobie. Žalobca mal za to, že súd mal priznať požadované plnenie v plnej výške, t. j. v rozsahu 9,77 eur/m² pozemku ročne (podľa posudku Ing. Vinklera) a nie vo výške 4,28 eur/m² pozemku ročne podľa znaleckého posudku č. 1/2017 (znalca Ing. Sarku).

2.3. Odvoláciu námietku v o vzťahu k aplikácii prílohy č. 3 k vyhláške Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 492/2004 Z. z. o stanovení všeobecnej hodnoty majetku odvolací súd nepovažoval za dôvodnú, nakoľko nejde o prípad klasického usporiadania vlastníckych práv medzi doma subjektami, ako ho má na mysli citovaná vyhláška.

2.4. Odvolací súd pripomenul, že nebolo možné neprihliadnuť na konanie vedené pred Okresným súdom Prešov pod sp. zn. 8C/91/2016 identických strán sporu, predmetom ktorého bolo vydanie bezdôvodného obohatenia v podobe peňažného plnenia, ktoré si žalobca voči žalovanému uplatnil v súvislosti s užívaním identickej parcely za predchádzajúce obdobie. V označenom konaní mal žalobca za to, že všeobecnú hodnotu nájmu treba určovať pred jeho stavebnou úpravou, súd však poukázal na to, že aj keby vodná stavba neexistovala, stále na tomto pozemku sa bude nachádzať vodný tok, čo má nepochybne vplyv na stanovenie hodnoty pozemku a dôvod jeho využitia. Nebol tak dôvod uprednostniť pred pozemkami zaťaženými za takmer identických podmienok pozemky, z ktorých vychádzal znalecký ústav, a ktoré slúžia ako diaľničný privádzač, resp. s ú vymedzené pre cestu prvej triedy, vstup do rodinného domu alebo pozemok prenájatý za účelom umiestnenia telekomunikačných zariadení. Odvolací súd v označenom konaní konštatoval, že súd prvej inštancie postupoval správne, keď pri stanovení výšky bezdôvodného obohatenia vychádzal zo znaleckého posudku Ing. Sarku, CSc. Odvolací súd uviedol, že pozemky, na ktorých sa nachádza, či už umelé koryto rieky alebo iná vodná plocha, sú z pohľadu obchodovania na trhu nelukratívne a práve trh je v tomto smere dôležitý. V označenom konaní rozhodoval Najvyšší súd Slovenskej republiky, ktorý uznesením z 29. apríla 2020 sp. zn. 4Cdo/214/2019 dovolanie žalobcu odmietol keď ustálil, že skutkové a právne závery odvolacieho súdu možno považovať za logické, vychádzajúce zo skutkových okolností veci, relevantných právnych noriem a nemožno im vyčítať svojvoľnosť, ktorá by mala za následok arbitrárnosť rozhodnutia.

2.5. Krajský súd potom aj v prejednávanej veci konštatoval, že súd prvej inštancie postupoval správne, ak výšku požadovaného bezdôvodného obohatenia stanovil na základe rovnakých kritérií a k o v označenom konaní sp. zn. 8C/91/2016 tak, aby naplnil princíp právnej istoty a predvídateľnosti práva. Navyše podľa odvolacieho súdu je rozdiel, či na ohodnocovanom pozemku sa nachádza parkovisko, diaľničný privádzač, vstup do rodinného domu alebo pozemok prenájatý z a účelom umiestnenia telekomunikačných zariadení alebo vodný tok. Uvedené súvisí s otázkou, či jednotlivé posudky stanovujúce výšku bezdôvodného obohatenia vychádzali z porovnateľných pozemkov.

2.6. Na základe uvedených konštatovaní aj pre odvolací súd vyplynulo, že jedine znalecký posudok Ing. Sarku určil všeobecnú hodnotu nájmu sporného pozemku vychádzajúc z podkladov (nájomných zmlúv), ktoré obsahovali informácie z a porovnateľný pozemok. Nič nemožno vytknúť súdu prvej inštancie, ktorý považoval v rámci hodnotenia dokazovania práve tento posudok za hodnovernejší dôkaz v porovnaní s ostatnými znaleckými posudkami, a z ktorého napokon pri posúdení dôvodnosti žalobou uplatneného nároku čo do jeho výšky aj vychádzal.

2.7. Pokiaľ žalobca namietal, že znalecký posudok Ing. Sarku nezohľadňuje rozhodnú dobu, za ktorú si žalobca predmetný nárok uplatnil, odvolací súd uviedol, že za primeranú výšku bezdôvodného obohatenia získaného užívaním pozemku bez právneho dôvodu je potrebné považovať peňažnú čiastku, ktorú by obvykle bolo nevyhnutné vynaložiť v danom mieste a čase za porovnateľné užívanie veci. Na strane druhej nemožno opomenúť, že dôkazné bremeno preukázania výšky a vzniku bezdôvodného obohatenia zaťažuje toho, kto sa bezdôvodného obohatenia domáha, a teda žalobcu. Posudok, ktorý

ohodnocoval rozhodné obdobie uplatneného nároku bol posudok č. 288/2020 znalca Ing. Vinklera. Tento znalecký posudok, ako aj znalecký posudok znaleckého ústavu vychádzali z nájomných zmlúv, vo vzťahu ku ktorým boli nájomné zmluvy v znaleckom posudku Ing. Sarku v prejednávanej veci charakterovo bližšie. Práve z uvedeného dôvodu súd prvej inštancie v rámci hodnotenia vykonaného dokazovania za hodnovernejší dôkaz považoval znalecký posudok Ing. Sarku a zo všeobecnej hodnoty nájmu nehnuteľností za obdobie 2014 až 2016 vychádzal aj za ďalšie rozšírené obdobie do roku 2020. Tento záver a postup považoval odvolací súd za správny.

2.8. V prejednávanej veci totiž boli k dispozícii tri znalecké posudky zaoberajúce sa hodnotou nájmu predmetného pozemku; bolo úlohou súdu vysporiadať sa s nimi v rámci hodnotenia dôkazov. Pri hodnotení dôkazov sa súdy riadia zásadou voľného hodnotenia dôkazov. V rámci hodnotenia dôkazov súdom prvej inštancie odvolací súd nezistil, že by sa súd prvej inštancie dopustil svojvôle, či záverov nemajúcich oporu v logickom myšlienkovom postupe, za neopomenutia okolnosti, že žalobcu ťažila povinnosť preukázať žalobou uplatnenú výšku bezdôvodného obohatenia.

2.9. K uvedenému odvolací súd zdôraznil, že dôkazné bremeno žalobcu spočívalo nielen v povinnosti tvrdiť a preukázať základ nároku, ale tiež výšku požadovaného bezdôvodného obohatenia. Aj keď posudok znalca Ing. Vinklera ohodnocoval celé rozhodné obdobie uplatneného nároku, postupu súdu prvej inštancie nemožno vytknúť, že z neho v konečnom dôsledku nevychádzal, pokiaľ predmetný znalecký posudok nevychádzal z podkladov obsahujúci relevantné údaje porovnateľného pozemku na rozdiel od posudku Ing. Sarku, hoci nestanovujúceho celé rozhodné obdobie. S touto okolnosťou sa súd prvej inštancie argumentačne vysporiadal a opodstatnene poukázal na to, že pre rozhodné obdobie nedisponoval dôkazom, ktorý by ohodnocoval nehnuteľnosti druhovo a charakterovo blízke spornému pozemku. Z uvedeného dôvodu odvolací súd odvolanie žalobcu nepovažoval za dôvodné.

2.10. Za nedôvodné považoval odvolací súd aj odvolanie žalovaného, keď žalovaný až v odvolacom konaní svoju argumentáciu založil na tvrdení, že žalobca si žalobou uplatnil ako výkon práva v rozpore s dobrými mravmi. Išlo o neprípustnú novotu v odvolacom konaní.

2.11. Za dôvodné považoval odvolací súd odvolanie žalobcu vo vzťahu k výroku o nároku na náhradu trov konania. Vychádzal z toho, že súd prvej inštancie rozhodol o konkrétnej výške bezdôvodného obohatenia na základe znaleckého posudku; išlo tak o prípad odôvodňujúci osobitné posudzovanie úspechu a neúspechu v konaní s dôsledkom na rozhodovanie o trovách konania. Súd prvej inštancie opomenul zohľadniť, že základ nároku bol daný a súd pri stanovení konkrétnej výšky nároku vychádzal zo znaleckého posudku. Z uvedeného dôvodu odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o náhrade trov konania.

2.12. Pri rozhodovaní o trovách odvolacieho konania odvolací súd aplikoval § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 2 CSP a vyslovil, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov odvolacieho konania právo.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodil z § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Rozsudok krajského súdu napadol v rozsahu potvrdenia II. výroku rozsudku Mestského súdu Košice o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti; navrhol, aby dovolací súd čiastočne zrušil napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a vrátil vec Krajskému súdu v Košiciach, prípadne aby čiastočne zrušil nielen napadnutý rozsudok, ale aj rozsudok súdu prvej inštancie a vrátil vec Mestskému súdu Košice na ďalšie konanie. Namietal nesprávne právne posúdenie veci.

3.1. Rozhodnutie odvolacieho súdu (v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie) videl žalobca za nesprávne v troch rovinách, keď

- i. žalovaným predložený znalecký posudok neohodnocuje rozhodné obdobie, za ktoré žalobca žiadal priznať bezdôvodné obohatenie;
- ii. Krajský súd v Košiciach nesprávne prerozdelením dôkazné bremeno, keď došiel k čiastkovému právnomu záveru, že žalobca neunesol dôkazné bremeno vo vzťahu k ním uplatnenému nároku v požadovanej výške;

iii. Krajský súd v Košiciach neprípustne posudzoval závery znaleckého posudku predloženého žalobcom.

3.2. K uvedenému dovolateľ uviedol, že dôkazné bremeno uniesol. Naopak, bol to žalovaný, ktorý dôkazné bremeno neuniesol, nakoľko za rozhodné obdobie nepreukázal, že všeobecná hodnota nájmu pozemku žalobcu bola iná než tá, akú preukazoval žalobca. Znalecký posudok predložený žalovaným sa ani náznakom netýkal rozhodného obdobia; tento znalecký posudok a priori ani nemožno považovať za relevantný dôkaz a zo strany odvolacieho súdu nebol dôvod sa ním bližšie zaoberať. Odvolací súd neprípustným spôsobom posudzoval znalecký posudok predložený žalobcom, nakoľko pristúpil k hodnoteniu jeho odbornej stránky tým, že posudzoval relevantnosť podkladov použitých znalcom. V zmysle ustálenej judikatúry pritom platí, že súd nie je oprávnený hodnotiť odbornú stránku podaného znaleckého posudku.

3.3. Po zhrnutí skutkového stavu a argumentov strán nastolil žalobca ako právnu otázku, od vyriešenia, ktorej závisel napadnutý rozsudok nasledovne:

Možno v prípadoch, v ktorých výška priznaného finančného plnenia za užívanie pozemku bez právneho dôvodu v konkrétnom žalovanom období záleží od záverov znaleckého posudku, priznať toto finančné plnenie na základe znaleckého posudku, ktorý žalované obdobie nepokrýva napriek skutočnosti, že v konaní bol predložený znalecký posudok, ktorý pokrýva žalované obdobie?

3.4. Žalobca tvrdil, že odvolací súd sa pri riešení nastolenej právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít; osobitne poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 17. júla 2019 sp. zn. 3Obo/5/2019.

3.5. Dovolateľ ďalej v o všeobecnosti poukázal na priebeh konania pred súdmi nižších inštancií, skutočnosť, že preukazoval dôvodnosť uplatneného nároku na základe záverov znaleckého posudku Technickej univerzity Košice a záverov znaleckého posudku Ing. Vinklera. Práve Ing. Vinkler ako jediný ohodnocoval všeobecnú hodnotu nájmu predmetného pozemku v rozhodnom žalovanom období. Znalecký posudok, ku ktorého záverom sa súdy nižších inštancií priklonili (znalecký posudok Ing. Sarku) sa netýka rozhodného obdobia; na tento posudok tak nebolo prípustné nahliadať ako relevantný dôkazný prostriedok. Pri určení výšky bezdôvodného obohatenia totiž je potrebné vychádzať z výšky odplaty v konkrétnom čase, kedy k bezdôvodnému obohateniu reálne došlo.

3.6. Posúdením veci, priklonením sa k záverom znaleckého posudku Ing. Sarku, sa odvolací súd odchýlil od záveru uvedeného v rozhodnutí sp. zn. 3Obo/5/2019, pričom dôležitosť z hľadiska času pri znaleckom dokazovaní najvyšší súd zdôraznil aj v rozhodnutiach sp. zn. 6Cdo/51/2019 a 6Cdo/204/2010. Bol to žalobca, ktorý uniesol dôkazné bremeno; naopak žalovaný bol ten, kto nepreukázal, že výška bezdôvodného obohatenia požadovaná žalobcom je nesprávna.

3.7. Laické závery súdov nižších inštancií o správnosti záverov znaleckého posudku Ing. Vinklera nemôžu obstať, nakoľko súdy posudzovali správnosť a relevantnosť podkladov, z ktorých tento znalec vychádzal. Nie je však vecou súdu, ale vecou znalca, ktorý vypracovával znalecký posudok, odborne posúdiť podklady, z ktorých môže pri vypracovaní znaleckého posudku vychádzať. Je to znalec a nie súd, kto rozhoduje o tom, či ten-ktorý podklad je alebo nie je možné zahrnúť a vychádzať z neho pri vypracovaní znaleckého posudku. Posudzovaním odbornej stránky znaleckého posudku Ing. Vinklera sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu (napr. rozhodnutie z 12. júna 2012 sp. zn. 4Obo/112,113/2011, z 31. marca 2009 sp. zn. 2Cdo/234/2008, z 18. mája 2010 sp. zn. 6Sžo/150/2009).

4. Vyjadrenie k dovolaniu podané nebolo; žalovaný ostal v dovolacom konaní nečinný.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolaniu nemožno vyhovieť.

6. Dovolanie je mimoriadnym opravným prostriedkom. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím predstavujúcim *res iudicata*), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (porovnaj sp. zn. 3Cdo/319/2013, 1Cdo/348/2013, 3Cdo/357/2016).

7. Najvyšší súd opakovane vyjadril záver, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

8. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

9. Dovolateľ v podanom dovolaní explicitne vymedzil dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP; tvrdil tak, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od riešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Dovolateľ označil ako rozhodnutie predstavujúce ustálenú prax dovolacieho súdu rozhodnutie najvyššieho súdu zo 17. júla 2019 sp. zn. 3Obo/5/2019, v ktorom dovolací súd vyslovil nasledovný záver:

Pri určení výšky bezdôvodného obohatenia bolo potrebné vychádzať z výšky odplaty (napr. nájomného) za užívanie rovnakých alebo porovnateľných nehnuteľností v mieste, kde sa nebytové priestory žalobcu nachádzajú (t. j. v meste B. alebo jeho okolí) a zároveň v čase, kedy k bezdôvodnému obohateniu zo strany žalovaného došlo (t. j. v rokoch 2008 a 2009).

9.1. K uvedenému rozhodnutiu dovolací súd v prejednávanej veci uvádza, že v žalobcom označenej veci Najvyšší súd Slovenskej republiky konal v obchodnej veci ako súd odvolací; označené rozhodnutie tak nepredstavuje rozhodnutie dovolacieho súdu a nenapĺňa tak pojem „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu“. Ustálená rozhodovacia prax najvyššieho súdu je vyjadrená predovšetkým v rozhodnutiach alebo stanoviskách najvyššieho súdu, ktoré sú publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Do tohto pojmu však možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ neskôr vydané rozhodnutia najvyššieho súdu nespochybnili názory obsiahnuté v rozhodnutí dosiaľ nepublikovanom, alebo dokonca tieto názory akceptovali, prípadne myšlienkovito na ne nadviazali a rozviedli alebo z nich vychádzali (napr. sp. zn. 3Cdo/6/2017, 3Cdo/158/2017, 4Cdo/95/2017, 5Cdo/87/2017, 6Cdo/21/2017, 6Cdo/129/2017, 8Cdo/33/2017). Rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/113/2017 vychádza zo širšie chápaného obsahu pojmu „ustálená rozhodovacia prax“ tak, že jeho súčasťou sú tiež právne závery vyjadrené v rozhodnutiach, ktoré boli v minulosti ako judikáty publikované v oficiálnych informačných médiách vydávaných vtedajšími inštitúciami stojacimi na vrchole sústavy všeobecných súdov. K uvedenému je potrebné poukázať aj na záver vyplývajúci z uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 24. januára 2018 sp. zn. 6Cdo/26/2017, publikovaného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod publikačným číslom 71/2018, podľa ktorého do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a

stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletine Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I., II. a IV. vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986.

10. Z dovolania pre dovolací súd vyplýva, že dovolateľ skôr ako nesprávne právne posúdenie namietal vady v konaní pred súdmi nižších inštancií vo vzťahu k hodnoteniu dôkazov tým, že odvolací súd (ako aj súd prvej inštancie) svoje rozhodnutie založil na akceptovaní záverov jedného znaleckého posudku, napriek skutočnosti, že boli stranami sporu predložené tri znalecké posudky a iba žalobcom predložený znalecký posudok sa týkal posudzovaného (rozšíreného) obdobia.

10.1. Takouto argumentáciou dovolateľ uplatnil (aj keď výslovne zákonné ustanovenie neuviedol) zmätočnosťnú vadu podľa § 420 písm. f) CSP.

11. Z ustanovenia § 420 písm. f) CSP vyplýva, že dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ako súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

12. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

13. Vo vzťahu k § 420 písm. f) CSP (ako v prípade ďalších väd zmätočnosti uvedených v § 420 CSP) platí, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle tohto ustanovenia nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil namietanej vady zmätočnosti; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (porovnaj rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/8/2017, 3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017). Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP, sú a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

14. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplyva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov a rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

15. Dovolateľ v podanom dovolaní prezentoval nespokojnosť s vykonaným dokazovaním a hodnotením vykonaného dokazovania; uvedeným namietal nedostatky v skutkových zisťeniach súdov nižších inštancií. Dovolací súd pripomína, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkových zisťení; dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zisťení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie. Dovolaním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zisťení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania.

15.1. Z obsahového hľadiska (§ 124 ods. 1 CSP) bolo jadrom dovolacej argumentácie žalobcu vyjadrenie nespokojnosti s tým, že súdy nižších inštancií založili svoje rozhodnutia na znaleckom posudku

predloženom žalovaným, ktorý v podstatnej časti nekorešpondoval s rozhodným obdobím (obdobím, za ktoré žalobca uplatnil nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia) a nezaložil rozhodnutie na záveroch znaleckého posudku predloženého žalobcom (posudok Ing. Vinklera). Zároveň dovolateľ namietal, že súdy nižších inštancií neprípustným spôsobom posudzovali (hodnotili) odbornú stránku ním predloženého znaleckého posudku. Napokon tvrdil, že súdy nižších inštancií nesprávne posúdili dôkazné bremeno keď argumentoval, že on svoje dôkazné bremeno splnil a naopak žalovaný nepreukázal, že žalobcom vyčíslená výška bezdôvodného obohatenia nie je správna.

15.2. V tomto smere dovolací súd zdôrazňuje, že samotný nesúhlas dovolateľa so skutkovými zisteniami a vyhodnocovanie len vybratých vykonaných dôkazov bez ohľadu na výsledky vyplývajúce z ostatných vykonaných dôkazov, polemika s rozhodnutím odvolacieho súdu alebo iba spochybňovanie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, nielen významovo, ale ani v spojení s okolnosťami prejednávaneho sporu, nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 420 písm. f) CSP.

15.3. Dovolateľ v dovolaní spochybňuje vykonané dokazovanie a jeho hodnotenie a navodzuje vlastné hodnotenie smerujúce k založeniu svojho názoru na právne posúdenie sporu a úspechu v spore. Dovolací súd pripomína, že sporové konanie je konaním, v ktorom vždy proti sebe stoja dve strany, ktorých tvrdenia a záujmy sú v zásade protichodné. Úloha súdu je práve v tom, aby na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru o (ne)pravdivosti tvrdení tej-ktorej strany a prijal právne závery tomu zodpovedajúce. Je teda zrejmé, že jedna strana v spore musí byť vždy tou neúspešnou. Podstata dovolania a jeho dôvodov nemôže byť založená na samotnej skutočnosti neúspechu v konaní a na argumentácii, že súdy mali považovať tvrdenia neúspešnej strany za pravdivé a relevantné a naopak tvrdenia strany úspešnej za nepravdivé a bez relevancie.

15.4. Vzhľadom na dovolacie námietky týkajúce sa dokazovania, najvyšší súd akcentuje, že dokazovanie je časť civilného konania, v rámci ktorej si súd vytvára poznatky, potrebné na rozhodnutie vo veci. Právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje právomoc posúdiť to, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03). Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z nich budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu a nie účastníkov konania (viď tiež uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/99/2011, 2Cdo/141/2012, 3Cdo/201/2012, 4Cdo/125/2012, 5Cdo/251/2012, 6Cdo/36/2011 a 7Cdo/34/2011).

15.5. Hodnotenie dôkazov je činnosť súdu, pri ktorej hodnotí vykonané dôkazy z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie. Aktuálna procesná právna úprava vychádza zo zásady voľného hodnotenia dôkazov, vyplývajúcej z ústavného princípu nezávislosti súdov. Táto zásada, vychádzajúca z čl. 15 základných princípov Civilného sporového poriadku a normatívne rozvinutá v § 191 ods. 1 CSP znamená, že záver, ktorý si sudca z vykonaných dôkazov urobí, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu (v podrobnostiach pozri Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol., Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. Beck, 2016, 1540 s., str. 729).

15.6. Nesprávne, neúplné vyhodnotenie vykonaných dôkazov, ktoré dovolateľ naznačuje v dovolaní a ponúka vlastné hodnotenie, nie je v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu považované za vadu zmätočnosti, ktorá by zakladala prípustnosť dovolania. Uvedenú dovoláciu námietku bez ďalších relevantných skutočností nemožno považovať za tzv. zmätočnosťnú vadu v procesnom postupe odvolacieho súdu, a to preto, že hodnotenie dôkazov prislúcha zásadne len tomu súdu, ktorý ich vykonal, teda v danom prípade súdu prvej inštancie, pokiaľ súd nesprávne vyhodnotí niektorý z vykonaných dôkazov, môže byť jeho rozhodnutie z tohto dôvodu nesprávne, ale táto skutočnosť sama osebe prípustnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP nezakladá. Už dávnejšia judikatúra najvyššieho súdu (R 42/1993, R 37/1993, R 125/1999, R 6/2000), ako aj viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu (napr. sp. zn. 2Cdo/130/2011, 5Cdo/244/2011, 6Cdo/185/2011 a 7Cdo/38/2012) zastávali názor, že ani prípadná neúplnosť, či nesprávnosť skutkových zistení a skutkových záverov nie je v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu považovaná bez ďalšieho za dôvod zakladajúci tzv.

zmätočnosťnú vadu konania. Zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu týchto judikátov a rozhodnutí nedotkli a treba ich považovať za naďalej aktuálne. Preto nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu (viď rozhodnutia sp. zn. 3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 8Cdo/187/2017). Súlad tohto právneho názoru s Ústavou Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) posudzoval Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) a nedospel však k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti (II. ÚS 465/2017, III. ÚS 40/2020).

15.7. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu dovolací súd nie je oprávnený, lebo je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP). Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie. Inými slovami, na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorého prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porovnaj I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.), a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, avšak tieto vady v súdnej veci dovolací súd nezistil.

15.8. Z obsahu spisu je zrejmé, že už súd prvej inštancie vykonal dokazovanie všetkými troma znaleckými posudkami predloženými stranami v spore. Už z odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie (s ktorým sa odvolací súd stotožnil a reagoval už len na odvolaciu argumentáciu) vyplýva, z akých dôvodov sa stotožnil so závermi posudku Ing. Sarku, keď za základný rozdiel vedúci k odlišnosti znaleckých záverov považoval podklady predložené znalcom k vypracovaniu znaleckého posudku; za relevantné podklady považoval nájomné zmluvy, ktoré boli podkladom pre vypracovanie posudku Ing. Sarku z dôvodu, že išlo o nájmy porovnateľných pozemkov. Už súd prvej inštancie vysvetlil, prečo za hodnovernejší považoval posudok, ktorý sa konkrétne nezaoberal rozhodným obdobím (aj v zmysle zmeny žaloby na ďalšie obdobie), a to práve z dôvodu podkladov, na ktorých znalci založili svoje znalecké závery.

15.9. K znaleckému dokazovaniu prostredníctvom znaleckých posudkov dovolací súd zdôrazňuje, že znalecké dokazovanie je jedným z dôkazných prostriedkov; súd nariadi znalecké dokazovanie, ak rozhodnutie závisí od posúdenia skutočností, na ktoré treba vedecké poznatky a pre zložitosť veci nepostačuje odborné vyjadrenie. Výsledky znaleckého dokazovania, ako aj ostatné vykonané dôkazy podliehajú hodnoteniu súdom v zmysle § 191 ods. 1 CSP; súd hodnotí dôkazy podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomných súvislostiach; prihliada na všetko, čo vyšlo počas konania najavo. Aj hodnotenie znaleckého posudku podlieha zásadne voľnému hodnoteniu dôkazov; žiaden dôkaz nemá zákonom predpísanú silu. Súd nemôže hodnotiť správnosť odborných záverov znaleckého posudku a nahrádzať tak znalca; môže výsledky znaleckého dokazovania hodnotiť vo vzťahu ku skutkovým okolnostiam, ktoré vyplynuli z iných dôkazov; môže hodnotiť znalca, skutočnosť, či posudok vychádza z o správneho skutkového stavu, či posudok zodpovedá skutočnostiam, ktoré mu súd na posúdenie určil; súd môže hodnotiť presvedčivosť posudku, čo do jeho úplnosti, pokiaľ ide o zadanie posudku a logické odôvodnenie znaleckých záverov a jeho súlad, prípadne nesúlad s ostatnými vykonanými dôkazmi. Pokiaľ ide o hodnotenie dôkazov, súd nemôže nekriticky prevziať závery znaleckého posudku bez toho, aby ich hodnotil v zmysle zásady voľného hodnotenia dôkazov. Z odbornej praxe vyvstal názor, že ak by súd slepo dôveroval záverom znalca, znamenalo by to vo svojich dôsledkoch popretie zásady voľného hodnotenia dôkazov, poprelo by to možnosť súdu hodnotiť podľa svojho vnútorného presvedčenia, privilegovať znalecký dôkaz a preniesť zodpovednosť za skutkovú správnosť súdneho rozhodnutia na znalca. Jednou z okolností, ktorú je súd oprávnený vo vzťahu k znaleckému dokazovaniu skúmať je, či i mal znalec dostatok relevantných podkladov pre vypracovanie znaleckého posudku.

15.10. Súd nižších inšancií sa vyššie uvedenými závermi riadili a vychádzali z nich. Pri konkurencii troch znaleckých posudkov jasne a presvedčivo vyhodnotili, z akých dôvodov považovali za relevantné závery práve posudku znalca Ing. Sarku. Tu dovolací súd pripomína, že medzi tými istými stranami sporu bolo vedené konanie o vydanie bezdôvodného obohatenia prostredníctvom finančného plnenia, ktoré sa týkalo tej istej nehnuteľnosti žalobcu a rovnakého dôvodu (existencia vodnej stavby na vodnom toku pretekajúcom cez pozemok žalobcu). Aj v uvedenom konaní vznikol spor o hodnotenie dôkazov - záverov vyplývajúcich z dvoch znaleckých posudkov (posudok TU Košice a posudok Ing. Sarku) a aj v uvedenom spore sa súdy priklonili práve z dôvodu relevantnejších podkladov k záverom posudku Ing. Sarku. Žalobca v predmetnej veci podal dovolanie, v ktorom namietal (aj) spôsob hodnotenia dôkazov; najvyšší súd v uznesení z 29. apríla 2020 sp. zn. 4Cdo/214/2019 k uvedenému konštatoval, že V prejednávanej veci súdy oboch nižších inšancií v odôvodnení svojich rozhodnutí uviedli, ako posúdili podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty strán a výstižne a zrozumiteľne vysvetlili, z ktorých dôkazov pri zisťovaní výšky bezdôvodného obohatenia vychádzali, ako tieto dôkazy vyhodnotili a prečo z a základ pre zistenie výšky obvyklého nájomného vynakladaného za užívanie rovnakej veci alebo obdobnej veci v danom mieste, čase a za obdobných podmienok vzali znalecký posudok znalca Ing. Dušana Sarku, CSc. a k nemu priložené nájomné zmluvy ako listinné dôkazy a nie znalecký posudok Znaleckého ústavu Technickej univerzity v Košiciach, pričom podľa názoru dovolacieho súdu prijaté skutkové a právne závery možno považovať za logické, vychádzajúce zo skutkových okolností veci a relevantných právnych noriem a nemožno im vyčítať takú svojvoľnosť, ktorá by mala za následok arbitrárnosť ich rozhodnutí.

15.11. K uvedenému záveru sa dovolací súd pripája aj v prejednávanej veci a uzatvára, že závery súdov nižších inšancií s a nejavia byť otáznymi a bez dôkazného podkladu; sú odôvodnené, vyplývajú z hodnotenia vykonaného dokazovania z hľadiska pravdivosti a dôležitosti vykonaných dôkazov. Tieto závery súdov nižších inšancií sú v súlade so zásadami formálnej logiky a majú vo vykonanom dokazovaní dostatočnú oporu. Súd nižších inšancií jednoznačne vysvetlili, z akých dôvodov prihliadli na závery znaleckého posudku predloženého žalovaným. Závažné deficity v dokazovaní, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a svojvoľnosť prijatých záverov dovolací súd nezistil.

16. Na uvedených záveroch nič nemení skutočnosť, že žalobca v prejednávanej veci (za iné obdobie ako rozhodoval najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/214/2019) predložil aj posudok Ing. Vinklera, ktorý zohľadňoval aj obdobie, za ktoré žalobca podanú žalobu rozšíril a ako jediný tak zahŕňal celé relevantné obdobie uplatnenia nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia. Záver súdov nižších inšancií, že deficit tohto posudku je rovnaký ako bol deficit posudku TU Košice, a teda, že závery znaleckého posudku sú založené na podkladoch (nájomných zmluvách), ktoré sa pri porovnávacej metóde nehodia a jedine posudok Ing. Sarku vychádzal z podkladov, ktoré obsahovali informácie za porovnateľný pozemok, nie sú výsledkom porušenia zásady voľného hodnotenia dôkazov smerujúcej k svojvoľnosti (arbitrárnosti) napadnutého rozsudku odvolacieho súdu.

17. Žalobca prípustnosť podaného dovolania vyvodil aj z nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom v zmysle § 421 písm. a) CSP.

17.1. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inšancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

17.2. Pre všetky tri procesné situácie, v ktorých § 421 ods. 1 CSP pripúšťa dovolanie, má mimoriadny význam otázka pojmu „právna otázka“ a to, ako dovolateľ túto otázku zadefinuje a špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková), ktorá musí mať zreteľné charakteristické znaky. Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna

(ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o otázku právnú, ktorú odvolací súd riešil a na jej riešení založil rozhodnutie napadnuté odvolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej neviedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. V prípade dovolania podaného v zmysle tohto ustanovenia je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, o ktorú z možností uvedených v § 421 ods. 1 písm. a) až c) ide, teda z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania (porovnaj napríklad sp. zn. 1Cdo/126/2017, 2Cdo/225/2016, 3Cdo/235/2016, 4Cdo/89/2017, 5Cdo/12/2017, 7Cdo/20/2017, 8Cdo/73/2017).

17.3. Ak odvolací súd má riešiť právnú otázku, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od rozhodovacej praxe najvyššieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP), tak v zmysle vyššie citovaných zákonných ustanovení je povinnosťou dovolateľa ako procesnej strany a) konkretizovať právnú otázku riešenú odvolacím súdom, uviesť ako ju riešil odvolací súd, b) uviesť ako mala byť táto otázka správne riešená (viď uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/146/2017 z 22. februára 2018) a c) uviesť rozhodnutia odvolacieho súdu, od ktorých sa mal odvolací súd odkloniť.

17.4. Pred posúdením samotného „vyriešenia právnej otázky“ (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP) odvolací súd zdôrazňuje, že správnosť súdmi riešených skutkových otázok nemôže byť v dovolacom konaní podrobená meritórnemu prieskumu, lebo odvolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP); skutková okolnosť (t. j. skutková otázka, resp. riešenie skutkovej otázky) z hľadiska § 421 ods. 1 CSP je irelevantná.

17.5. Riešenie skutkovej otázky (quaestio facti) je v civilnom sporovom konaní spojené s obstarávaním skutkových poznatkov súdu v procese dokazovania. Na rozdiel od toho riešenie právnej otázky (quaestio iuris) prebieha v procese právneho dokazovania veci, pri ktorom súd uvažuje o určitej právnej norme, jej aplikácie na podklade skutkových zistení (napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/218/2017, 3Cdo/150/2017, 4Cdo/7/2018, 4Cdo/32/2018, 7Cdo/99/2018).

17.6. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP vôbec musí byť procesnou stranou vymedzená v dovolaní jasným, určitým, zrozumiteľným spôsobom, ktorý umožňuje posúdiť prípustnosť (prípadne aj dôvodnosť) dovolania. V prípade absencie náležitého vymedzenia právnej otázky najvyšší súd nemôže pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili/neriešili prvoinštančný a odvolací súd.

18. Dovolací súd sa preto najskôr zaoberal tým, či sú splnené tieto predpoklady prípustnosti dovolania, a to najmä z hľadiska, či dovolateľ v podanom dovolaní vôbec nastolil právnú otázku, resp. ním nastolená právna otázka je taká otázka, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, pričom uzavrel, že dovolateľom nastolená otázka smeruje k skutkovým okolnostiam, na základe ktorých boli znalecké posudky vypracované. Nastolená otázka sa týka skutkových okolností, predovšetkým otázky voľného hodnotenia dôkazov, pokiaľ prostriedkami procesného útoku a procesnej obrany sú tri rôzne znalecké posudky predložené stranami sporu. Táto otázka nie je otázkou právnou a dovolacia námietka nie je námietkou nesprávneho právneho posúdenia ale zmätočnosťou námietkou v zmysle § 420 písm. f) CSP, ktorej dôvodnosť dovolací súd vyhodnotil v bodoch 15. - 15.11. a v bode 16. tohto rozhodnutia.

18.1. Iba pre úplnosť dovolací súd uvádza, že ani vo fáze hodnotenia dôkazov nedošlo k odklonu, čo aj odvolacieho rozhodnutia najvyššieho súdu vydaného v obchodnej veci, súdy nižších inšancií jasne a zrozumiteľne vysvetlili, z akého dôvodu považovali z vykonaných dôkazov z a relevantný dôkaz pre rozhodnutie práve posudok Ing. Sarku. Nejde o odklon od všeobecne prijímaných záverov, že v prípade bezdôvodného obohatenia užívaním nehnuteľnosti bez právneho dôvodu sa vychádza z výšky obvyklého nájomného vynakladaného na užívanie rovnakej alebo obdobnej veci v danom mieste, čase a za obdobných podmienok. Ide o vyhodnotenie dôkazov (znaleckých posudkov) nielen z časového hľadiska

(ako sa domáhal žalobca), ale aj z hľadiska užívania obdobnej veci. Napokon súdy nižších inštancií zväžili aj hľadisko časového obdobia, keď porovnali vývoj obvyklých nájomov v porovnaní s obdobím rozhodnému obdobiu predchádzajúcim a zistili, že k právne relevantnému zvýšeniu ceny obvyklej v uplatnenom období nedošlo. Nie je nesprávny ani záver súdu o neunesení dôkazného bremena žalobcom, ktorý na preukázanie výšky bezdôvodného obohatenia predložil listinný dôkaz, ktorý relevanciu z dôvodu nevhodne zvolených nájomných zmlúv nemal, resp. mal ju pre súdy nižších inštancií nižšiu, ako znalecký posudok predložený žalovaným.

18.2. Napokon cez dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolateľ napadol rozhodnutie odvolacieho súdu aj v otázke hodnotenia odbornej stránky znaleckého posudku, na ktorú súd nie je oprávnený a poukázal na odklon od niektorých rozhodnutí odvolacieho súdu.

18.3. Bez ohľadu na skutočnosť, že uvedená dovolacia námietka je nekonkrétna, dovolací súd uzatvára, že súdy nižších inštancií nehodnotili odbornú stránku žalobcom predložených znaleckých posudkov, ale v rámci voľného hodnotenia dôkazov porovnali podklady, z ktorých znalci vychádzali a dospeli k záveru o vhodnosti podkladov, ktoré mal pri vypracovaní znaleckého posudku Ing. Sarka. Súdy nižších inštancií sa nijako v tomto smere neodklonili od ustáleného záveru súdnej praxe o (ne)hodnotení odbornej stránky znaleckých posudkov súdom, iba v rámci hodnotenia dôkazov vyhodnotili, ktorý z predložených posudkov s rozdielnymi znaleckými závermi bol hodnovernejší. A práve skúmanie, či mal znalec dostatok relevantných podkladov, prípadne kvalita a vhodnosť týchto podkladov pre vypracovanie znaleckého posudku je jednou z okolností, ktorú je súd oprávnený vo vzťahu k znaleckému posudku skúmať; skúmanie vhodnosti podkladov neznamena hodnotenie odbornej stránky znaleckého posudku.

19. Zhrnúc vyššie uvedené dovolací súd konštatuje, že dovolanie žalobcu namietajúceho vadu podľa § 420 písm. f) CSP nie je prípustné, dovolací súd zmatečnosť vadu nezistil, preto dovolací súd dovolanie v tejto časti odmietol podľa § 447 písm. c) CSP. V prípade nesprávneho právneho posúdenia veci v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolanie nie je prípustné podľa § 447 písm. f) CSP z dôvodu, že dovolacia otázka nie je vymedzená prípustným spôsobom, resp. dovolací súd odklon od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu nezistil. Vzhľadom na uvedené dovolací súd dovolanie ako celok odmietol.

20. Pri rozhodovaní o trovách dovolacieho konania dovolací súd aplikoval § 453 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP. Podľa princípu úspechu v dovolacom konaní by trovy dovolacieho konania patrili v dovolacom konaní plne úspešnému žalovanému. Žalovaný v dovolacom konaní trovy dovolacieho konania neuplatnil, v dovolacom konaní bol nečinný a z obsahu spisu vyplýva, že mu trovy dovolacieho konania nevznikli, preto mu dovolací súd náhradu trov dovolacieho konania nepriznal.

21. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.